

LINDA ÁKESON MCGURK

NINCS OLYAN, HOGY ROSSZ IDŐ

Hogyan neveljünk egészséges,
reziliens és magabiztos gyerekeket
skandináv módra?

hvg könyvek

A fordítás alapja:

Linda Åkeson McGurk: *There's No Such Thing As Bad Weather.
A Scandinavian Mom's Secrets for Raising Healthy, Resilient,
and Confident Kids (from Friluftsliv to Hygge)*

Copyright © 2017 by Linda Åkeson McGurk

Fordította: © Kövesdi Miklós, 2020

Szerkesztette: Árkos Eszter

Borítóterv: Tabák Miklós

HVG Könyvek, Budapest, 2021

Kiadóvezető: Budaházy Árpád

Felelős szerkesztő: Káli Diána

www.hvgkonyvek.hu

ISBN 978-963-304-964-8

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit
tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában
vagy eszközzel – elektronikus, fényképeszeti úton
vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., az 1795-ben alapított
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Szauer Péter

Nyomdai előkészítés: Sólyom Melinda

Nyomás: mondAt Kft.

Felelős vezető: Nagy László

Tartalomjegyzék

<i>Skandináv fogalmak magyarázata</i>	11
<i>Bevezetés – Egy svéd anya a vidéki Indianából</i>	15
1. FEJEZET – Jogunk van a természethez	21
2. FEJEZET – A friss levegő jót tesz	57
3. FEJEZET – Hadd játsszanak!	91
4. FEJEZET – Vigyáznunk kell a természetre!	125
5. FEJEZET – Egy kis kosz nem árt (ahogy egy kis eső sem)	159
6. FEJEZET – Szabadság felelősséggel	187
7. FEJEZET – Kapcsold ki, hogy kikapcsolódhass	229
8. FEJEZET – Egy egész falunyi közösség kell	263
„Kelj fel, és menj ki a szabadba!” – Egy skandináv anya kiáltványa	279
<i>Köszönetnyilvánítás</i>	283
<i>A szerzőről</i>	285
<i>Jegyzetek</i>	287
<i>Név- és tárgymutató</i>	305

Mayának és Norának

*Oly kevés idő és lehetőség adatik számunkra,
hogy megtanítsuk gyerekeinknek a Föld szeretetét,
és elmeséljük történeteinket.
Ám ezekben a pillanatokban helyreáll a világ.*

RICHARD LOUV

Skandináv fogalmak magyarázata

allemansrätten – A közhasználat joga, szokásjog, amely Svédországban széles körű jogokat biztosít az embereknek, hogy magánterületet is igénybe vehessenek a természetben való rekreációs tevékenységre, beleértve a kirándulást, kempingezést, valamint a bogyó- és gombaszedést. A szokásjog kicsit eltérő változatai megtalálhatóak Norvégiában és Finnországban is.

allmän förskola – Svédország egyetemes iskola-előkészítő* rendszere, amely egész évben rész- vagy teljes munkaidős ellátást biztosít, államilag bőkezűen támogatott térítési díjakkal.

barnträdgård – A német Friedrich Fröbel-féle óvodák svéd megfelelője. Svédország a tizenkilencedik század végén vette át a koncepciót, majd az 1950-es években lecserélték az univerzális iskola-előkészítő rendszerre.

barnvagn – Svédországban ezekben a nagy, masszív, régi típusú babakocsikban altatják a kisbabákat, gyakran a szabad levegőn.

educare – Ezzel a szóval szokták leírni azt a skandináv modellt, amelyben egyszerre felügyelik és tanítják azokat az óvodás-korú gyerekeket, akiknek a szülei dolgozni járnak.

* Az angolszász és skandináv oktatási modell eltér a magyartól. Az iskola-előkészítőbe három- és hatéves kor között járhatnak a gyerekek, de nem kötelező. Az óvoda kötelező, ám ez az iskola előtti egy évet jelenti, amit akár iskola-előkészítőben, akár óvodában is tölthetnek. Mindezek működéhetnek egy intézményben az iskolával. *(A ford.)*

erdei iskola – Olyan iskola-előkészítő vagy óvoda, ahol a gyerekek a nap nagy részében a szabadban játszanak, egész évben, időjárástól függetlenül. Az Egyesült Államokban erdei oviként vagy természetközeli iskola-előkészítőként is ismerik.

farfar – apai nagyapa

farmor – apai nagyanya

fika – Alkalmi összejövetel, ahol általában kávé vagy teát és sütit fogyasztanak. A szülési szabadságon lévő anyák és apák kedvelt tevékenysége.

friluftsliv – Körülbelül úgy fordíthatnánk, hogy „élet a szabad levegőn”, ami egy olyan kultúrát és életmódot takar, amelynek középpontjában a természet felfedezése és szeretete áll, de versenyszemlélet nélkül.

fritids – Államilag finanszírozott, iskola utáni program gyerekeknek Svédországban, Dániában és Norvégiában, ahol lehetőségük nyílik a kézműveskedésre, játékokra, mozgásra, szabadtéri játékokra, valamint segítséget kérhetnek a házi feladat elkészítéséhez.

galonisar – Vízálló poliészternadrág, általában overall, elengedhetetlenül szükséges annak érdekében, hogy a kosszal járó kültéri játék során megvédjük mind a gyereket, mind az utcai ruháját.

hygge – A dánok ellenszere a hosszú, sötét tél ellen. Lakályos körülményeket teremtenek, és az élet örömeit élvezik a barátokkal és a családdal. Közben gyakran gyertyát gyújtanak.

inskolning – Beszoktatás, az a folyamat, amikor a gyereket fokozatosan hozzászoktatják az iskola-előkészítőhöz. Ebben az időszakban a szülő akár egész nap a gyerekével maradhat az előkészítőben. Gyerektől függően a beszoktatás néhány napig, de akár több hétig is tarthat.

iskolaerdő – Magántulajdonú erdő, amit óvodák és iskolák számára tartanak fenn szabadtéri játékokra és tanulásra. Általában tilos minden olyan tevékenység, amely nem foglaltatik benne az

*allemansrätten*ben, például ösvények kijelölése vagy kunyhó-építés.

midsommar – A nyári napforduló ünnepe júniusban, amikor körbetáncolnak egy feldíszített fát, tradicionális dalokat énekelnek és virágkoszorúkat fonnak. Svédországban a karácsonnyal vetekedik a népszerűsége.

morfar – anyai nagyapa

mormor – anyai nagyanya

mula – Gyerekek népszerű elfoglaltsága, amikor is havat nyomnak egy gyanútlan személy arcába.

Mulle – A Svéd Túraszövetség által kitalált erdei troll az 1950-es évekből, aki arra ösztönzi a gyerekeket, hogy vigyázzanak a természetre. Elvont értelemben olyasvalakit értünk alatta, aki extrém mértékben szeret a szabadban lenni vagy rendkívüli módon ökotudatos.

öppna förskolan – svédül azt jelenti, „szabadtéri óvoda”, ingyenes program, ahol a gyereknevelési szabadságon lévő szülők találkozhatnak. Fejlesztő programokat kínál a kisbabáknak és a gyerekeknek ötéves korig.

saft – Édes, általában erdeigyümölcs-ízű ital, amit a gyerekek nagyon szeretnek, főleg nyáron.

Skogsmulle – *lásd Mulle*

skolefritidsordning – dán, *lásd fritids*

solfattig – „Napszegény.” Ezt a kifejezést igen gyakran használják a meteorológusok a skandináv nyarak jellemzésére.

udeskole – Dánul „szabadtéri iskola”. Egy interdiszciplináris tanítási megközelítés, ahol a hét és tizenhat év közötti gyerekek rendszeresen a szabadban tanulnak.

upphällsväder – A svéd kifejezés azt jelenti: rövid szünet két esős időszak között.

valborg – A svédek tavaszünnepé április 30-án, karénekléssel, tarka diákfelvonulásokkal és máglyákkal.

Bevezetés

Egy svéd anya a vidéki Indianából

– Nem akarok kimenni.

Négyéves lányom, Nora az előszobában toporzékol, száját lebiggyeszti, karját tiltakozóan összefonja.

Nővére, a hétéves Maya is közbeszól:

– *Muszáj*, anyu?

Olyan képet vágnak, mintha azt kértem volna, hogy takarítsák ki a szobájukat, vagy még rosszabb, egy tányér savanyított kelbimbóval kínálnám őket.

– Inkább a filmet akarom nézni!

– De friss hó esett! HÓ! „Csak egy icipici hó kell!” – éneklek, előcsalva a bennem lakozó Annát, lefogadom ugyanis, hogy a *Jégvarázs*-mániájukkal meg tudom fogni őket.

Tudom, hogy ha sikerül kicsalnom a gyerekeket, hamarosan a hóban fognak hempergőzni, és teljesen megfeledkeznek erről a Barbie-filmről. Csak hát odáig eljutni elég nehéz.

– Hideg van odakint! – nyöszörög Maya. – Miért kell folyton kimennünk?

Erős kísértést érzek, hogy elmeséljem neki, hogyan játszottunk mi annak idején, amikor a tévében még csak két csatorna volt (és azokon is csak szombat reggel mentek rajzfilmek), a számítógépes játékokat kazettáról kellett betölteni, és öt kilométert gyalogoltam az iskolába térdig érő hóban, hegynek le, majd hegynek fel és vissza. Ehelyett, amikor kinyitom a számat, az általános iskolai tanárom szól belőlem:

16 Nincs olyan, hogy rossz idő

– Nincs olyan, hogy rossz idő, csak rossz öltözet! – bököm ki egy kicsit túlságosan is vidáman, miközben igyekszem leplezni egyre növekvő frusztráltságomat.

A kölykök leplezetlen döbbenettel néznek rám. Azután Nora felkiált:

– Utálom a hónadrágomat! – közli, leveti magát a padlóra, és hernyóstílusban ledolgozza magáról a vízhatlan nadrágot.

Mély levegőt veszek. Elszámolok tízig.

– Na és ha kimennénk tíz percre, hogy kipróbáljuk, milyen? Azután meglátjuk, hogy kint maradunk-e, vagy visszajövünk.

A kompromisszumnak hála végre elindulunk kifelé a hideg, februári reggelbe. Én már leizzadtam az erőlködéstől, amíg hónadrágot, csizmát, polárt, egyujjas kesztyűt, télikabátot, nyakmelegítőt és sapkát erőltettem a ficáncoló gyerekeimre, és ki is fáradtam az alkudozásban. Közben pedig akaratlanul is az jár a fejemben, hogy mi a baj a mai gyerekekkel, miért nem akarnak odakint játszani?

Elautózunk jelenlegi otthonunk, egy kis középnyugati városka parkjába. A levegő friss, az ég tömény kobaltkék. Útközben mókuskákat látunk kergetőzni a fákon, de ezt leszámítva lehetnénk akár a Holdon is. Az utakon sehol egy autó, nincs kint egy gyerek sem, minden néma. A város szó szerint leállt. Tegnap este az időjárás-jelentésben három-tíz centi havat jósoltak. A hó, havas eső és jég hírére az emberek hazarohantak a munkából, hogy feltöltsék a generátort, és az utolsó pillanatban feltankoljanak tartós élelmiszerből a boltban. Estére a Walmart kenyér- és tejespultja olyan volt, mind egy moszkvai áruház a hidegháború idején. A környék iskolái bejelentették, hogy két órával később kezdődik a tanítás, és biztos, ami biztos, amit csak lehet, inkább elhalasztanak. Reggelre a tervezett kétórás csúszásból teljes iskolai zárlat lett – közismertebb nevén „hószünet” –, és az önkormányzat is bezárt.

Bármerre megyünk, lényegében érintetlen havat látunk, beleértve a parkban lévő kis, szánkózásra alkalmas dombot is. Mayát

és Norát eleinte túlságosan leköti a hóban bukdácsolás, hogy felfigyeljenek a teljes csöndre. A lányok friss nyomokat hagynak a puha hóban, a földre vetik magukat, hogy hóangyalt formázzanak, megállás nélkül nevetgélnek és beszélnek. Azután Maya, aki mostanra teljesen megfeledkezett az előszobai hisztiről és saját tiltakozásáról, körülnéz, és észreveszi, hogy valami furcsa.

– Anyu, hol van a többi gyerek? – kérdezi. – Miért nincsenek a parkban?

A kérdése visszarepít egy másik korszakba, egy másik helyre. Svédországban születtem és nőttem fel, egy olyan városban, amely ugyanazon a szélességi fokon helyezkedik el, mint az Alaszkai-öböl. Gyerekként a barátaimmal az időnk nagy részében földet túrtunk, fára másztunk, csigát gyűjtöttünk, a házi nyulainkat versenyeztettük, lehorzoltuk a lábunkat, és a környéken cikáztunk biciklivel. Télen síeltünk, korcsolyáztunk, szánkóztunk a meredek, erdős dombokon, havat ettünk, megkérdőjelezhető stabilitású erődöket építettünk, és néha azzal mulattattuk magunkat, hogy havat vágunk valamelyik gyanútlan társunk arcába (ezt úgy nevezik: *mula*).

Az oviban mindennap órákon át játszottunk odakint, ha esett, ha fújt, az általános iskolában pedig csak akkor tölthettük odabent a szünetet, ha fennállt a veszélye annak, hogy belénk csap a villám. Tudtuk, hogy hiába nyafognánk. Elvárták, hogy az időjárásnak megfelelően öltözzünk, és elviseljük az elemeket. Ahogy az iskolaudvar melletti kis erdő felé mentünk, hamar elfeledkeztünk az időjárás okozta kellemetlenségről, mert a botokból lovak lettek, a fák kastélyokká változtak, és elmerültünk a szerepjátékban.

Akkoriban a természet gyerekekre (és ami azt illeti, a felnőttekre) gyakorolt pozitív hatásainak kutatása még gyerekcipőben járt, de a mi időnkben a felnőttek ösztönösen tudták, mennyire jót tesz egy séta az erdőben. Ha bárki megkérdezte volna őket, miért kell odakint játszani nap nap után, a válaszuk egyszerű és magától értetődő lett volna: „Mert a friss levegő jót tesz!”

Skandinávia természetközpontú kultúrája, amit a *friluftsliv* testesít meg (szabad fordításban ez körülbelül annyit tesz, „élet a szabadban”), nem csupán a szabadtéri tevékenységek összességét jelenti. Egy életmód, amelyet a mai napig sokan az egészséges, sokoldalú, ökotudatos gyereknevelés alapjának tekintenek. Ahogy szaporodtak a természetben töltött idő jótékony hatásairól szóló kutatások, egyre több skandináv iskola és óvoda tette prioritássá a szabadtéri időtöltést. A szünetek, amelyek nagy részét odakint töltik a gyerekek, már így is nagyjából a tanítási nap 20 százalékát teszik ki Svédországban. Sőt egyre több iskola viszi ki a szabadba az oktatást is. A természetszerető szülők körében egyre népszerűbbek az *erdei iskolák* – azaz az olyan óvodák, ahol a gyerekek a nap nagy részét egész évben kint töltik a szabadban.

Svédországban a természet nem valami elvont fogalom, amiről kizárólag a Föld napján tanulnak a gyerekek a méhekről és a pillangókról szóló tankönyvekben, hanem a mindennapi élet szerves része. Az, hogy napi kapcsolatban állunk a természettel, sok gyerekből, köztük belőlem is lelkes természetvédelmi aktivistát nevelt. Nem csoda, hogy Skandinávia a világ élmezőnyébe tartozik a megújuló energiaforrások, az újrahasznosítás és a fenntartható élet tekintetében is.

Amíg az Egyesült Államokba nem költöztem, és nem lettek saját gyerekeim, azt hittem, a mindennapos szabadtéri játék teljesen hétköznapi, univerzális gyereknevelési módszer. De ahogy a gyerekeim nőttek, a télen-nyáron kihalt játszótereken állva kezdtem rájönni, hogy itt egyáltalán nem alapvetés a kinti játék – legalábbis manapság már nem az. Bár a legtöbb szülő és tanár tisztában van a kötetlen szabadtéri játék előnyeivel, a felmérések azt mutatják, hogy a gyerekek mai generációja jóval kevesebbet játszik odakint, mint annak idején a szülei.¹ Egy négymillió gyerek bevonásával készült keresztmetszeti kutatás² kimutatta, hogy az Egyesült Államokban az óvodáskorúak felének nincs napi rendsze-

rességű szabadtéri játszóideje, annak ellenére, hogy az Amerikai Gyermekorvosok Szövetségének ajánlása arra biztat, hogy „a gyerekek játsszanak a szabadban amennyit csak lehet”.³ Az idősebb gyerekek helyzete sem sokkal jobb, miután a digitális szórakozás átlagosan heti ötvenhárom órát vesz el az idejükből. A Nature Conservancy nevű természetvédelmi szervezet szerint, mire tinédzserek lesznek, az amerikai gyerekek csupán 10 százaléka tölt időt mindennap a szabad levegőn.⁴

Közben sok iskola tovább csökkenteni a szünetekre szánt időt, hogy még több tananyagot zsúfolhassanak az órarendbe, amiben már így is alig van idő szabadfoglalkozásra, még a legkisebb gyerekek esetében is.⁵ A városok betiltják a szánkózást, mert félnek a perekétől.⁶ A forgalomtól, az emberrablóktól és magától a természet-től való félelem miatt egyre több és több gyereket tartanak otthon, valamint a négy fal között az iskola utáni foglalkozások örületében, így ha kikapcsolódásra vágnak, egyre inkább képernyőfüggőkké válnak. Az utcák és parkok, ahol egykor nyüzsögtek a gyerekek, most konganak az ürességtől. Ezzel a változással párhuzamosan egyre terjed az elhízás, a cukorbetegség, a figyelemhiányos hiperaktivitás zavar és más viselkedésproblémák, ráadásul az amerikai gyerekek esetében háromszor akkora az esélye, hogy stimulánsokat vagy antidepresszánsokat adnak nekik, mint európai kortársaiknál.⁷

De mi lenne, ha a kisgyerekek igazi madarakat nézegetve töltenék el a napot ahelyett, hogy Angry Birdsöt játszanak az iPaden? Mi lenne, ha az óvodák tankertet alapítanának és gondoznának? Mi lenne, ha az iskolák a szünetek hosszát növelnék a standardizált tesztek mennyisége helyett? És mi lenne, ha azok, akik kilógnak a sorból, így néha kilóghatnának a suliból?

Az üres játszótéren állva eldöntöttem, hogy ideje némi oknyomozó munkát végezni. Tizenkét éve hagytam el Skandináviát, több mint húsz éve, hogy ott gyerekeskedtem, azóta nyilván alap-

20 Nincs olyan, hogy rossz idő

vető kulturális változások mentek végbe. Vajon ebben az egyre inkább hightech világban még mindig tudják odahaza az emberek, hogyan kell egészséges, természetszerető gyerekeket nevelni, és ha igen, meg is teszik?

Lehet, hogy a skandinávok rájöttek a gyereknevelés titkára?

1. FEJEZET

Jogunk van a természethez

A vadon szava sosem szűnő duruzsolás.

DANIEL CROCKETT

Amikor egyetemi cserediákként az ausztráliai Perthbe utaztam, nem számítottam egyébre, mint hogy leburnulva, egy rakás emlékekkel térek haza. Ehelyett összeszedtem egy udvarlót a vidéki Indianából. Az első randevúink egyikén a barátom elmesélte, hogy gyerekkorában gátat épített hulladék fából a kertjükben folyó patakban. Én pedig egy másik patakban, Svédországban, kiszedtem a fahulladékot a patakból, hogy szabadon csoboghasson a víz. Szerelem volt első látásra.

Mint kiderült, a svéd környezetvédő és a középnyugati patak-szabályozó frigye tartósabbnak bizonyult, mint azt családjaink gondolták, és a diploma után úgy döntöttünk, Montanába költözünk, ahová a férjem gyerekkorában síelni járt a családjával az iskolai szünetekben. Friss diplomás újságíróként az első állást egy internetes start-upnál kaptam, ami akár a *Hivatali patkányok (Office Space)* című filmet is ihlethette volna. Lelketlen fülkék, titokzatos úrlapok és mogorva, fehérgalléros alkalmazottak, akiket egy túlbuzgó „supervisor” felügyelt. A költözés mégis zökkenőmentesen ment számomra. A hegyek az otthonomra emlékeztettek, a természet gyönyörű volt, és a telek keménységben és hosszúságban is vetélkedtek a szülőföldem teleivel.

Bozeman, ahol laktunk, épp átalakulóban volt: álmos tanya-világból és világbajnok legyezőhorgász-helyszínből hipszter egyetemi várossá, ahová egész Amerikából előszeretettel jöttek nyaralni az emberek. Nem mindenki örült ennek az átalakulásnak, de engem gyorsan befogadtak a helyiek, mivel a bennem csörge-dező skandináv vérnek köszönhetően hamar hozzászoktam a kemény időjárás körülményekhez, így beillettem „igazi” montanainak. Ezzel szemben bárkit, aki akár csak egy percig is habozott autót vezetni szakadó hóesésben vagy panaszkodott a hideg miatt, viccesen „kaliforniainak” bélyegeztek, akárhonnán is jött. Ironikus módon a legtöbben, akik szidták a „gyűttmenteket”, maguk is azok voltak valamikor. Mint kiderült, nem az teszi az embert montanaivá, hogy mi áll a születési anyakönyvi kivonatában, hanem a hozzáállása. A sikert nem abban mérték, milyen magasra jutott valaki a hivatali ranglétrán, hanem hogy hány napot töltött a sátrában az irodai fülke helyett. A gazdagságot sem a bankszámlán szereplő összeg jelentette, hanem a mélyhűtőben tárolt szarvashús mennyisége. A hozzáértést nem az alapján határozták meg, hogy mit tanult az ember egy tankönyvből – azt nézték, miként birkózik meg a valódi kihívásokkal, például hogyan kerül el, hogy maga alá temesse egy lavina, vagy megtámadja egy grizzly.

Ez bizony nem Svédország volt. A legtöbb itteni ismerősöm mellett elbújhattam, ha a természet ismeretéről vagy a vadonban való túlélés fortélyairól volt szó. Egy biztos: ha valaha is szembe kell néznem az apokalipszissel, habozás nélkül belecsimpaszkodom majd egy harcedzett montanaiba, és nem engedem el.

De az is feltűnt, hogy ezzel a kemény, természetközeli kultúrával párhuzamosan az amerikai társadalomban olyan erők munkálkodnak, amelyek elválasztják az embereket a természettől. Új hazámban hamar megtanultam, hogy mindazt, amit Skandináviában gyalogosan vagy tömegközlekedést használva intéztem el, azt Montanában meg lehet tenni anélkül is, hogy egyáltalán kiszállnál

az autódból. Itt a kellemesen fűtött vagy légkondicionált házadból reggel egyenesen az ugyanilyen kellemes klímájú kocsidba szállhatsz, és elhajthatsz a munkahelyedre. Tulajdonképpen csak így járhatasz dolgozni, hacsak nem laksz séta-, esetleg kerékpártávolságra a munkahelyedtől, mivel a tömegközlekedés, mint olyan, nem létezik. Ebédidőben elmehetsz a számtalan autós gyorsétterem egyikébe, tíz percet vársz a sorban, majd a kocsiban elfogyasztod az ebédedet, miközben az ügyeidet intézed. Visszavinnél egy filmet a kölcsönzőbe? Ott is van autós ablak. Feladnál egy levelet? Ehhez sem kell kiszállni az autódból. Egy karton sört vennél? Add le a rendelésedet a srácnak az autós kiszolgálóablaknál. Még banki műveleteket is végezhetesz a kocsiban ülve. Az iskolánál a szülők egy hosszú, kacskaringózó kocsisorban várják, amíg egy tanár walkie-talkie-val kihívja a gyerekeket az épületből. Még sosem láttam hasonlót.

Nagyon sok úton nem is volt járda, néha még az is öngyilkos vállalkozásnak tűnt, hogy keresztül sétálj a pláza parkolóján. Viszont – feltéve, hogy túlélted a parkolói sétát – az áruházakban praktikus módon mindent megtaláltál egy helyen, amire csak szükséged lehetett. Feltűnt, hogy sokan még mozogni is a plázába járnak: a hosszú folyosókon sétálnak vagy kocognak. Ez a jelenség annyira hétköznapi, hogy neve is van: „plázajárók”. Megdöbbenem. Azt meg tudom érteni, ha némelyik idős ember kerüli a csúszós járdákat vagy a dimbes-dombos erdei ösvényeket, de hogy minden korosztály ugyanígy járjon el! Mit keresnek itt, amikor a Sziklás-hegység csak egy kőhajításnyira van, és egész évben mindenféle szabadtéri kikapcsolódási lehetőséggel vár mindenkit? Nyilvánvaló volt, hogy még jó néhány kulturális kódot meg kell fejtenem.

Mivel az emberek nagy része az egyik klimatizált belső térből a másik klimatizált belső térbe haladt át, nem is kellett az időjárásnak megfelelően öltözniük – úgy öltözködtek, mintha elő sem

24 Nincs olyan, hogy rossz idő

fordulhatna, hogy ki kell menniük, és még a legkeményebb télben sem vettek kabátot. Korábban az egyik svéd újságban azt írtam, hogy az amerikai társadalmat úgy tervezték meg, hogy az embernek naponta ezer lépést sem kell megtennie. Kezdtem rájönni, hogy valószínűleg túl nagyvonalú volt a becslésem.

Akkoriban nem gondoltam bele, mit jelent mindez, ha majd gyerekünk lesz. Túlságosan is élveztük gondtalan életünket. A leg-súlyosabb döntés, amit meg kellett hoznunk, az volt, hogy hová menjünk kempingezni, vagy melyik csúcsot másszuk meg a hétvé-gén, és elégedettek voltunk így. De ahogy közeledtem a harmincas éveimhez, és felmerült a gyerekvállalás gondolata, úgy döntöttünk, ideje visszaköltöznünk a férjem Indiana állambeli szülővárosába, hogy közelebb legyünk a családjához. Újabb kulturális utazásra vállalkoztam.

Nincs olyan, hogy rossz idő

Skandináviában, ahol születtem és felnevelkedtem, nagyon könnyű ürügyet találni arra, miért ne menjünk ki a lakásból. Skandinávia – amely valójában Svédországból, Dániából és Norvégiából áll, de az egyszerűség kedvéért ebben a könyvben beleértem keleti szomszédunkat, Finnországot is, mert nagymértékben ott is hasonló a kultúra – bőven átnyúlik a sarkkörön, és a térség jelentős részében szubarktikus a klíma. Télen gyakoriak a hózáporok, különösen északon, bár itt sem mindig fehér a karácsony. A Golf-áramlat némileg enyhíti a hőmérsékletet, különösen a nyugati partvidéken, ahol ezért melegebb van, mint ami megszokott ezen a szélességen. De akkor is, bárki, aki járt már télen Skandináviában, tudja, hogy nyúl szívűeknek nem való. Egyszer olyan az idő, hogy bátran elővehetjük a kerti bútorokat, máskor összefagy a szemhéjam, ha becsukom. Csupán egyvalami állandó a skandináv télben: a sötétség.